

Wymagania edukacyjne. Klasa 7

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
I.	Hierarchiczna budowa organizmu. Skóra					
1.	Hierarchiczna budowa organizmu człowieka	- wymienia w sposób uporządkowany elementy hierarchicznej budowy organizmu człowieka - wymienia tkanki zwierzęce - wymienia układy narządów tworzące organizm człowieka	rozpoznaje tkankę zwierzęcą na schemacie / według opisu	wskazuje cechy adaptacyjne tkanek do pełnienia określonych funkcji	obserwuje pod mikroskopem i rozpoznaje tkankę zwierzęcą	wyjaśnia, w jaki sposób układy narządów współpracują ze sobą w organizmie człowieka, podaje przykłady tych układów
2.	Budowa i funkcje skóry	wymienia elementy budowy skóry	- wymienia funkcje skóry - wskazuje na modelu lub schemacie elementy budowy skóry	opisuje budowę i funkcje poszczególnych elementów skóry	- wyjaśnia związek budowy elementów skóry z pełnionymi przez nie funkcjami - wyjaśnia, w jaki sposób gruczoły potowe regulują temperaturę ciała człowieka	- wyjaśnia, w jaki sposób naczynia krwionośne reagują na zimno i ciepło - wyjaśnia, w jaki sposób naczynia krwionośne regulują temperaturę ciała człowieka
3.	Choroby i higiena skóry	wymienia przykładowe choroby skóry (czerniak, grzybice	wymienia zasady profilaktyki chorób skóry	opisuje przykładowe choroby skóry (czerniak, grzybice	wyjaśnia, w jaki sposób można się zarazić chorobami	wyjaśnia związek między nadmierną ekspozycją na promieniowanie UV

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		skóry) ● wymienia zasady higieny skóry	● uzasadnia konieczność wizyty u lekarza w przypadku zauważenia niepokojących zmian na skórze	skóry) ● wyjaśnia, w jaki sposób ochronić się przed czerniakiem i grzybicą skóry ● wymienia choroby pasożytnicze skóry (wszawica, świerzb)	pasożytniczymi skóry ● omawia zasady profilaktyki chorób pasożytniczych skóry	a ryzykiem wystąpienia choroby nowotworowej skóry ● wyjaśnia, w jaki sposób dbać o cerę trądzikową
4.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–3	wszystkie wymagania 1–3	wszystkie wymagania 1–3	wszystkie wymagania 1–3	wszystkie wymagania 1–3
II.	Układ ruchu					
1.	Układ ruchu. Budowa i funkcje szkieletu	● wymienia części układu ruchu, rozróżnia część czynną i część bierną	● wymienia najważniejsze funkcje szkieletu ● wskazuje na modelu lub rysunku części szkieletu człowieka	● wyjaśnia różnicę między częścią czynną a częścią bierną układu ruchu ● określa funkcje szkieletu kończyn z obręczami i szkieletu osiowego	● podaje przykłady części szkieletu i elementu, który ochrania	● wyjaśnia związek między częścią szkieletu a pełnioną funkcją
2.	Budowa i funkcje szkieletu osiowego	● wymienia funkcje szkieletu osiowego ● podaje nazwy elementów szkieletu osiowego	● opisuje funkcje szkieletu osiowego ● wskazuje na modelu lub schemacie elementy wchodzące w skład szkieletu osiowego	● wykazuje związek między budową a funkcją szkieletu osiowego ● wymienia kości wchodzące w skład mózgowcowej i twarzoczaszki	● rozpoznaje kręgi piersiowy i lędźwiowy ● charakteryzuje poszczególne odcinki kręgosłupa ● omawia budowę klatki piersiowej oraz przedstawia jej funkcje	● wskazuje różnice w budowie między kręgiem piersiowym a kręgiem lędźwiowym ● opisuje sposób łączenia się kości mózgowcowej oraz wykazuje związek z pełnioną przez nie

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
				wymienia odcinki kręgosłupa		funkcją
3.	Szkielet kończyn i ich obręczy	- podaje nazwy obręczy - podaje funkcje szkieletu obręczy i kończyn	- opisuje połączenie kończyny ze szkieletem osiowym - wskazuje na modelu lub schemacie elementy szkieletu kończyn i ich obręczy - podaje nazwy elementów szkieletu kończyn oraz obręczy	tworzy model szkieletu ze schematów / modeli poszczególnych kości	wykazuje związek między budową kości kończyny górnej a jej funkcją	rozpoznaje wybrane modele kości i klasyfikuje je do odpowiedniego szkieletu kończyny
4.	Budowa kości	- opisuje budowę zewnętrzną i budowę wewnętrzną kości - określa funkcje kości	- rozdziela rodzaje kości - wskazuje na schemacie / planszy lub modelu różne rodzaje kości	określa funkcje tkanki chrzęstnej i tkanki kostnej, a także ich znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania kości	wykazuje związek między właściwościami fizycznymi i chemicznymi kości a ich funkcjami	przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ składników chemicznych na właściwości kości oraz formułuje wnioski
5.	Praca mięśni szkieletowych	podaje nazwy elementów budujących mięsień szkieletowy	rozpoznaje elementy mięśnia szkieletowego na schemacie lub modelu	- opisuje pracę mięśni szkieletowych z uwzględnieniem skurczu i rozkurczu - wykazuje znaczenie stawu dla wykonywania ruchu	przedstawia współdziałanie układu szkieletowego i układu mięśniowego, czyli mięśni, ścięgien, kości i stawów, w wykonywaniu ruchów	wyjaśnia mechanizm antagonistycznej pracy mięśni na przykładzie kończyny górnej

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
6.	Choroby i higiena układu ruchu	wymienia sposoby zapobiegania wadom postawy (profilaktyka)	podaje przykłady schorzeń układu ruchu (skrzywienia kręgosłupa, płaskostopie, krzywica, osteoporoza)	opisuje wpływ aktywności fizycznej na prawidłową budowę i funkcjonowanie układu ruchu	- wyjaśnia wpływ aktywności fizycznej na prawidłowy rozwój układu ruchu - wyjaśnia zasady profilaktyki schorzeń układu ruchu	podaje przyczyny schorzeń układu ruchu (relacje przyczynowo-skutkowe): płaskostopie, krzywica, osteoporoza, skrzywienie kręgosłupa i sposoby profilaktyki
7.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–6	wszystkie wymagania 1–6	wszystkie wymagania 1–6	wszystkie wymagania 1–6	wszystkie wymagania 1–6
III.	Układ pokarmowy					
1.	Składniki pokarmowe: białka, cukry, tłuszcze	- wymienia składniki odżywcze - podaje źródła pokarmowe białek, cukrów i tłuszczów	- wskazuje znaczenia białek, cukrów i tłuszczów dla prawidłowego funkcjonowania organizmu - różnicuje źródła białek oraz tłuszczów	- opisuje znaczenia białek, cukrów i tłuszczów - przedstawia wpływ białek, cukrów i tłuszczów na prawidłowe funkcjonowanie organizmu	przedstawia wnioski z doświadczenia badającego obecność skrobi w wybranych produktach spożywczych	- wykazuje związek między spożywaniem owoców i warzyw z odpowiednią ilością błonnika pokarmowego a zdrowiem - przeprowadza doświadczenie badające obecność skrobi w wybranych produktach spożywczych
2.	Sole mineralne,	podaje źródła	wskazuje znaczenia	opisuje znaczenia	określa potrzebę	wykazuje zależność

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	witaminy i woda	pokarmowe soli mineralnych (magnezu, wapnia, żelaza) wymienia źródła pokarmowe witamin (A, D, K, C, B₆ i B₁₂)	witamin (A, D, K, C, B₆ i B₁₂) i soli mineralnych (magnezu, wapnia, żelaza) dla prawidłowego funkcjonowania organizmu wymienia funkcje wody w organizmie	wybranych witamin i soli mineralnych dla prawidłowego funkcjonowania organizmu	suplementacji witaminowej w uzasadnionych przypadkach	między spożywanymi produktami a niedoborem soli mineralnych oraz witamin w organizmie
3.	Budowa układu pokarmowego	- rozpoznaje elementy budowy układu pokarmowego na schemacie / modelu / według opisu - wskazuje rodzaje zębów	- wymienia elementy budowy układu pokarmowego - określa znaczenie zębów w obróbce pokarmu - wskazuje funkcje poszczególnych elementów układu pokarmowego	omawia funkcje poszczególnych elementów układu pokarmowego	opisuje wpływ budowy jelita cienkiego na proces wchłaniania pokarmu	określa związek budowy narządu układu pokarmowego z pełnioną przez niego funkcją
4.	Trawienie pokarmu	- wskazuje miejsca trawienia pokarmu - wymienia produkty trawienia białek, cukrów i tłuszczów - podaje miejsce wchłaniania białek, cukrów i tłuszczów	- omawia rolę gruczołów trawiennych w procesie trawienia pokarmu - wyjaśnia pojęcie trawienia pokarmu	- wskazuje miejsca trawienia białek - wskazuje miejsca trawienia cukrów - wskazuje miejsce trawienia tłuszczów - opisuje działanie żółci	- opisuje proces emulgacji tłuszczów - omawia doświadczenie wpływu enzymów śliny na trawienie cukrów złożonych	- wskazuje różnicę między procesem emulgacji a trawieniem - przeprowadza doświadczenie badające wpływ enzymów śliny na trawienie cukrów złożonych

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
5.	Choroby i higiena układu pokarmowego	- wymienia zasady prawidłowego odżywiania się - wymienia wpływ czynników (płeć, wiek, aktywność fizyczna, stan zdrowia, rodzaj wykonywanej pracy) na potrzebną ilość spożywanego pokarmu - podaje zasady profilaktyki wybranych chorób układu pokarmowego (zatrucie pokarmowe, próchnica, rak jelita grubego, WZW typu A, B, C oraz choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy)	- oblicza wskaźnik BMI - opisuje zasady higieny układu pokarmowego - wymienia zaburzenia związane z obniżeniem masy ciała - wymienia objawy wybranych chorób układu pokarmowego (zatrucia pokarmowego, próchnicy, raka jelita grubego, WZW typu A, B, C oraz choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy)	- analizuje wartość BMI przez porównanie obliczonej wartości z przyjętymi normami - omawia zasady dobierania produktów pokarmowych z uwzględnieniem talerza zdrowego żywienia lub piramidy zdrowego żywienia i stylu życia - przedstawia rolę błonnika pokarmowego w prawidłowym funkcjonowaniu układu pokarmowego	- przedstawia konsekwencje niewłaściwego odżywiania się - omawia zaburzenia związane z obniżeniem masy ciała	- przedstawia sposoby uniknięcia chorób układu pokarmowego - omawia skutki niezdrowego stylu życia
6.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–5	wszystkie wymagania 1–5	wszystkie wymagania 1–5	wszystkie wymagania 1–5	wszystkie wymagania 1–5
IV.	Układ oddechowy					
1.	Budowa i funkcje układu oddechowego	rozpoznaje elementy budowy układu oddechowego na schemacie / modelu /	- wymienia elementy budowy układu oddechowego - wskazuje funkcje	opisuje funkcje poszczególnych elementów układu oddechowego	- określa rolę nagłośni - omawia budowę płuc	określa związek między budową a funkcją poszczególnych narządów układu

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		według opisu	poszczególnych elementów układu oddechowego ● omawia proces wydawania dźwięku			oddechowego
2.	Funkcja tlenu w organizmie	● podaje definicję wymiany gazowej ● podaje definicję oddychania komórkowego ● wskazuje miejsca wymiany gazowej	● przedstawia mechanizm wentylacji płuc ● wymienia substraty i produkty oddychania komórkowego	● opisuje proces wentylacji płuc ● wskazuje miejsce oddychania komórkowego ● podaje różnice między oddychaniem a wymianą gazową	● wyciąga wnioski na podstawie doświadczenia badającego obecność dwutlenku węgla oraz pary wodnej w wydychanym powietrzu ● omawia proces oddychania komórkowego ● omawia wpływ wysiłku fizycznego na częstotliwość oddechu	● wykazuje różnice między składem powietrza wdychanego a powietrza wydychanego ● planuje i przeprowadza doświadczenie badające obecność dwutlenku węgla oraz pary wodnej w wydychanym powietrzu ● przeprowadza doświadczenie badające wpływ wysiłku fizycznego na częstotliwość oddechu
3.	Choroby i higiena układu oddechowego	● wymienia zasady higieny układu oddechowego ● podaje przykłady chorób układu oddechowego (rak płuca, angina, gruźlica)	● porównuje palenie czynne i palenie bierne ● wymienia negatywne skutki palenia papierosów oraz zanieczyszczeń	● wyjaśnia wpływ palenia papierosów oraz zanieczyszczeń powietrza na układ oddechowy ● wymienia czynniki	● opisuje wybrane choroby układu oddechowego (rak płuca, angina, gruźlica)	● omawia sposoby uniknięcia chorób układu oddechowego

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		wyjaśnia pojęcie profilaktyka	powietrza	wywołujące raka płuca, anginę, gruźlicę		
4.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–3	wszystkie wymagania 1–3	wszystkie wymagania 1–3	wszystkie wymagania 1–3	wszystkie wymagania 1–3
V.	Układ krążenia i odporność					
1.	Skład i funkcje krwi	- wymienia główne składniki krwi (elementy morfotyczne, osocze) - wymienia grupy krwi w układzie AB0 oraz Rh - wyjaśnia pojęcie transfuzji krwi	- wskazuje funkcje poszczególnych elementów krwi - wyjaśnia proces aglutynacji - wyjaśnia pojęcie antygen - na podstawie tabeli wskazuje uniwersalnego dawcę i uniwersalnego biorcę krwi	- opisuje funkcje poszczególnych składników krwi - omawia zależność między dawcą a biorcą krwi względem czynnika Rh - opisuje proces transfuzji krwi	- omawia zależność między dawcą a biorcą krwi w układzie AB0 - podaje konsekwencje nieprawidłowej transfuzji krwi	- wykazuje związek między budową erytrocytu a funkcją pełnioną przez niego - opisuje konflikt serologiczny i jego skutki - na podstawie antygenów na erytrocytach oraz obecności przeciwciał w osoczu przedstawia uniwersalnego dawcę i uniwersalnego biorcę
2.	Budowa układu krwionośnego	- wymienia elementy układu krwionośnego - wymienia rodzaje naczyń krwionośnych - przedstawia funkcje układu krwionośnego	wskazuje na schemacie / według opisu naczynia krwionośne	omawia funkcje poszczególnych elementów układu krwionośnego	przedstawia rolę zastawek w naczyniach krwionośnych	wykazuje różnice w budowie naczyń krwionośnych

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
3.	Budowa i działanie serca	rozpoznaje serce i określa jego położenie w ciele człowieka	wymienia elementy budowy serca (przedsionki i komory serca)	- podaje nazwy zastawek serca i wyjaśnia ich działanie - opisuje kierunek przepływu krwi przez serce - określa wpływ różnych czynników na pracę serca	- wyjaśnia funkcje przedsionków, komór, żył i tętnic - opisuje elementy budowy serca: przedsionki, komory, zastawki, naczynia wieńcowe, z uwzględnieniem ich roli	- wymienia badania wykonywane w diagnostyce chorób serca - podaje właściwości tkanki mięśniowej budującej serce - określa etapy pracy serca
4.	Przepływ krwi przez ciało człowieka	opisuje na schemacie drogę krwi w ciele człowieka	wskazuje miejsca wymiany gazowej podczas krążenia krwi	planuje i przeprowadza doświadczenia związane z pomiarem tętna i ciśnienia krwi	- wyjaśnia powiązanie układu oddechowego z układem krwionośnym - wyjaśnia wymianę gazową w obiegu krwi	- wyjaśnia, co to jest puls i ciśnienie krwi, z przedstawieniem sposobu ich badania w praktyce - wyjaśnia związek pracy serca ze zmianą tętna i ciśnienia krwi
5.	Choroby i higiena układu krwionośnego	określa, że dieta i aktywność fizyczna mają wpływ na układ krwionośny	podaje przykłady chorób krwi (anemia, białaczka) i układu krwionośnego (miażdżyca, nadciśnienie tętnicze, zawał serca)	- wymienia sposoby profilaktyki wybranych chorób układu krążenia - podaje wartości prawidłowego ciśnienia krwi - przedstawia znaczenie aktywności fizycznej i prawidłowej diety we właściwym	- podaje przykłady właściwej i niewłaściwej diety, wpływającej na zdrowie i choroby układu krążenia - uzasadnia zależność między pracą serca a wysiłkiem fizycznym	- wyjaśnia, dlaczego okresowe wykonywanie badań kontrolnych jest ważne dla naszego zdrowia - określa przyczyny nadciśnienia tętniczego - wyjaśnia, jak dochodzi do zawału serca i udaru mózgu

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
				funkcjonowaniu układu krwionośnego • wskazuje czynniki zwiększające i zmniejszające ryzyko zachorowania na choroby układu krwionośnego		• uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych krwi, pomiaru tętna i ciśnienia krwi • uzasadnia związek między właściwym odżywianiem się, aktywnością fizyczną a zmniejszonym ryzykiem rozwoju chorób układu krwionośnego
6.	Budowa i działanie układu limfatycznego	• wskazuje układ limfatyczny jako część układu krążenia	• rozpoznaje na schemacie narządy układu limfatycznego • wymienia funkcje układu limfatycznego	• opisuje budowę i funkcje narządów układu limfatycznego • określa skład oraz funkcje limfy i płynu tkankowego	• określa zależności między układem krwionośnym a układem limfatycznym • wskazuje na powiązania krwi, limfy i płynu tkankowego	• porównuje skład oraz funkcje limfy i płynu tkankowego ze składem i funkcją krwi • określa związek między układem limfatycznym a układem odpornościowym
7.	Działanie układu odpornościowego	• wyjaśnia, co to jest odporność organizmu	• opisuje sposoby nabywania odporności	• rozróżnia odporność naturalną i sztuczną, bierną i czynną • podaje przykłady odporności wrodzonej	• opisuje działanie surowicy i szczepionki oraz wskazuje różnicę między nimi • podaje przykłady	• wyjaśnia naturalne mechanizmy odporności nabytej biernej i czynnej • opisuje funkcje elementów układu

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
					szczepień obowiązkowych i nieobowiązkowych oraz ocenia ich znaczenie	odpornościowego (narządów: śledziony, grasicy, węzłów chłonnych; komórek: makrofagów, limfocytów; cząsteczek: przeciwciał) ● uzasadnia konieczność stosowania obowiązkowych szczepień
8.	Zaburzenia pracy układu odpornościowego	● wyjaśnia pojęcie transplantacja ● wymienia alergię jako zaburzenie pracy układu odpornościowego	● omawia znaczenie przeszczepów narządów w sytuacji ratowania życia ludzkiego ● wyjaśnia pojęcie alergii oraz tłumaczy reakcję układu odpornościowego na alergen	● określa, czym jest AIDS i wyjaśnia wpływ tej choroby na układ odpornościowy ● wyjaśnia, na czym polega transplantacja	● podaje przykłady mechanizmów odporności skierowanej przeciwko konkretnemu antygenowi oraz przykłady mechanizmów, które działają ogólnie	● wyjaśnia, na czym polega zgodność tkankowa organizmu ● uzasadnia potrzebę pozyskiwania narządów do transplantacji oraz deklaracji zgody na pobranie narządów po śmierci ● wyjaśnia, dlaczego niektóre przeszczepy są odrzucane przez organizm biorcy
9.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–8	wszystkie wymagania 1–8	wszystkie wymagania 1–8	wszystkie wymagania 1–8	wszystkie wymagania 1–8

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
VI.	Układ moczowy					
1.	Budowa i funkcje układu moczowego	- wyjaśnia istotę procesu wydalania - wymienia substancje, które są wydalane z organizmu (mocznik, dwutlenek węgla, woda) - wymienia narządy biorące udział w wydalaniu	- wskazuje na schemacie elementy układu moczowego - wymienia funkcje układu moczowego	omawia funkcje poszczególnych elementów układu moczowego	wyjaśnia, czym jest nefron	- omawia budowę nerki - wskazuje na schemacie elementy budowy anatomicznej nerki w przekroju podłużnym
2.	Choroby i higiena układu moczowego	- wymienia przykładowe choroby układu moczowego (zakażenia dróg moczowych, kamica nerkowa) - wymienia zasady higieny układu moczowego	wymienia zasady profilaktyki chorób układu moczowego	- charakteryzuje wybrane choroby układu moczowego (zakażenia dróg moczowych, kamica nerkowa) - uzasadnia konieczność badań okresowych moczu	analizuje skład i parametry moczu na przykładzie wyników przykładowych badań moczu	wyjaśnia, w jaki sposób pokarmy z wysoką zawartością soli wpływają na funkcjonowanie układu moczowego
3.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–2	wszystkie wymagania 1–2	wszystkie wymagania 1–2	wszystkie wymagania 1–2	wszystkie wymagania 1–2
VII.	Układ nerwowy					
1.	Budowa	wymienia części	wskazuje na rysunku lub	opisuje budowę układu	porównuje funkcje	wyjaśnia, w jaki sposób

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	i podział układu nerwowego	budujące układ nerwowy ● wymienia funkcje układu nerwowego	modelu elementy układu nerwowego ● rozpoznaje na podstawie opisu, schematu / rysunku lub pod mikroskopem tkankę nerwową	nerwowego ● omawia różnice między ośrodkowym układem nerwowym a obwodowym układem nerwowym ● omawia budowę i funkcję elementów komórki nerwowej	współczulnego układu nerwowego i przywspółczulnego układu nerwowego	przepływa impuls nerwowy przez komórki nerwowe
2.	Działanie ośrodkowego układu nerwowego	● wymienia elementy budujące ośrodkowy układ nerwowy ● wymienia elementy mózgowia ● wymienia funkcje ośrodkowego układu nerwowego	● wymienia funkcje mózgu ● wymienia funkcje móżdżku ● wymienia funkcje pnia mózgu ● wymienia funkcje rdzenia kręgowego ● wskazuje elementy budowy ośrodkowego układu nerwowego na modelu lub rysunku	● opisuje budowę i funkcje mózgowia	● wymienia płaty kory mózgowej ● wskazuje na schemacie lub modelu płaty kory mózgowej ● omawia funkcje płatów kory mózgowej	● uzasadnia, dlaczego procesy oddychania, trawienia, pracy serca są koordynowane niezależnie od woli człowieka ● opisuje budowę rdzenia kręgowego
3.	Funkcjonowanie obwodowego układu nerwowego	● wymienia elementy budujące obwodowy układ nerwowy ● wymienia funkcje obwodowego układu nerwowego ● wymienia rodzaje	● wskazuje na rysunku lub modelu elementy obwodowego układu nerwowego ● wymienia elementy łuku odruchowego ● wykonuje doświadczenie	● wymienia przykłady odruchów warunkowych i bezwarunkowych	● opisuje działanie łuku odruchowego ● wyjaśnia, na czym polega współdziałanie ośrodkowego układu nerwowego i obwodowego układu	● analizuje doświadczenie dotyczące mechanizmu działania odruchu kolanowego i formułuje wniosek z niego

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		odruchów	i obserwuje mechanizm działania odruchu kolanowego		nerwowego	
4.	Choroby i higiena układu nerwowego	- wymienia skutki stresu długotrwałego - wyjaśnia, czym jest uzależnienie - wymienia substancje psychoaktywne	- wymienia sposoby radzenia sobie ze stresem - wymienia skutki niedoboru snu - wymienia zasady zdrowego zasypiania	- analizuje wpływ stresu na organizm - wyjaśnia, jakie jest znaczenie snu dla prawidłowego funkcjonowania układu nerwowego	wyjaśnia negatywny wpływ substancji psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków, środków dopingujących, nikotyny i e-papierosów, dopalaczy) na funkcjonowanie układu nerwowego	wyjaśnia negatywny wpływ nadużywania kofeiny i niektórych leków na funkcjonowanie układu nerwowego
5.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4
VIII.	Narządy zmysłów					
1.	Zmysły i ich narządy. Smak, węch, dotyk	wskazuje umiejscowienie receptorów zmysłu smaku, węchu i dotyku	- wyjaśnia, co to są zmysły, receptory - uzasadnia znaczenie ostrzegawczej roli zmysłów	- planuje i przeprowadza doświadczenie sprawdzające gęstość rozmieszczenia receptorów w skórze różnych części ciała - badą wrażliwość zmysłu smaku i węchu na podstawie instrukcji	- wyróżnia rodzaje zmysłów z określeniem ich roli w życiu człowieka - planuje doświadczenia lokalizujące receptory zmysłu węchu i smaku	- interpretuje wyniki doświadczeń badających wrażliwość wybranych komórek zmysłowych - wyjaśnia rolę narządów zmysłów w odbieraniu bodźców z otoczenia - wyjaśnia zagrożenia

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
						wynikające ze zjawiska adaptacji węchu
2.	Powstawanie obrazu w oku	rozpoznaje elementy budowy oka	przedstawia funkcje elementów budowy oka	- wyjaśnia, jak powstaje obraz w oku - obserwuje i wskazuje obecność tarczy nerwu wzrokowego na siatkówce oka	analizuje budowę oka i rolę jego części w procesie widzenia	wyjaśnia, w jaki sposób obraz obiektu powstaje na siatkówce oka oraz jego interpretację w mózgu
3.	Działanie narządu słuchu i równowagi	rozpoznaje elementy budowy ucha	- omawia funkcje ucha - uzasadnia konieczność higieny narządu słuchu	przedstawia funkcje elementów ucha w odbieraniu bodźców dźwiękowych	- określa przebieg fali dźwiękowej w uchu i powstawanie wrażeń słuchowych - analizuje budowę oraz rolę ucha wewnętrznego jako narządu słuchu i równowagi	wykazuje związek budowy ucha z pełnioną funkcją
4.	Choroby i higiena oka oraz ucha	- wymienia wady wzroku (krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm) - definiuje, czym jest hałas	- omawia zasady higieny narządu wzroku - wymienia dźwięki szkodliwe dla uszu	omawia przyczyny powstawania wad wzroku (krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm)	omawia sposoby korygowania wad wzroku (krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm)	wyjaśnia wpływ hałasu na zdrowie człowieka
5.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
IX.	Układ hormonalny					
1.	Budowa i funkcjonowanie układu hormonalnego	● wyjaśnia, co to jest gruczoł dokrewny, hormon	● wymienia gruczoły dokrewne (przysadka mózgowa, tarczyca, trzustka, nadnercza, jądra i jajniki) i wskazuje ich lokalizację w organizmie człowieka	● przedstawia znaczenie hormonów	● wyjaśnia rolę hormonów jako chemicznych przekaźników	● wskazuje cechy wspólne oraz różnice między układem nerwowym a układem hormonalnym
2.	Rola wybranych gruczołów układu hormonalnego	● przedstawia ogólnie rolę gruczołów dokrewnych	● wymienia nazwy hormonów i podaje, przez które gruczoły dokrewne są wydzielane	● przedstawia rolę wybranych gruczołów dokrewnych	● wymienia hormony płciowe i określa ich znaczenie	● wyjaśnia antagonizm działania insuliny i glukagonu w regulacji stężenia glukozy we krwi
3.	Zaburzenia pracy układu hormonalnego	● wskazuje ogólne skutki stosowania preparatów i leków hormonalnych bez konsultacji z lekarzem	● definiuje pojęcie terapii hormonalnej	● wskazuje na specyfikę terapii hormonalnej i konieczność precyzyjnego podawania leków hormonalnych zgodnie z zaleceniami lekarskimi	● określa skutki nieprawidłowego wydzielania hormonów przez gruczoły dokrewne	● podaje skutki stosowania preparatów i leków hormonalnych bez konsultacji z lekarzem
4.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4	wszystkie wymagania 1–4

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
X.	Układ rozrodczy					
1.	Męski układ rozrodczy	● wyjaśnia, czym jest rozmnażanie płciowe ● określa rolę męskiego układu rozrodczego	● wymienia narządy męskiego układu rozrodczego i wskazuje ich lokalizację na schemacie	● rozróżnia i wskazuje na schemacie zewnętrzne i wewnętrzne męskie narządy płciowe	● określa rolę męskich zewnętrznych i wewnętrznych narządów płciowych	● określa znaczenie męskiej komórki rozrodczej w procesie zapłodnienia
2.	Żeński układ rozrodczy	● określa rolę żeńskiego układu rozrodczego	● wymienia narządy żeńskiego układu rozrodczego i wskazuje ich lokalizację na schemacie	● rozróżnia i wskazuje na schemacie zewnętrzne i wewnętrzne żeńskie narządy płciowe	● określa rolę żeńskich zewnętrznych i wewnętrznych narządów płciowych	● określa znaczenie żeńskiej komórki rozrodczej w procesie zapłodnienia
3.	Cykl miesięczkowy	● wymienia etapy cyklu miesięczkowego kobiety	● wymienia hormony związane z cyklem miesięczkowym	● opisuje etapy cyklu miesięczkowego kobiety	● określa funkcję hormonów związanych z cyklem miesięczkowym ● określa rolę cyklu miesięczkowego kobiety i wskazuje dni płodne na podstawie schematycznego cyklu miesięczkowego	● przedstawia konsekwencje zapłodnienia, jak i jego braku dla przebiegu cyklu miesięczkowego
4.	Choroby i higiena układu rozrodczego	● definiuje pojęcie choroby przenoszone drogą płciową	● wymienia podstawowe zasady higieny układu rozrodczego	● wymienia podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową	● przedstawia podstawowe zasady higieny układu rozrodczego ● przedstawia podstawowe	● uzasadnia konieczność wykonywania badań kontrolnych jako skutecznej formy

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
					zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową	profilaktyki raka piersi, szyjki macicy czy prostaty
5.	Rzeczywistość od poczęcia do narodzin	- definiuje pojęcia: zygota, zarodek i płód - definiuje pojęcie zapłodnienia	- wymienia etapy rozwoju przedurodzeniowego człowieka - wymienia czynniki wpływające negatywnie na ciążę	- określa znaczenie i przebieg zapłodnienia - rozdziela pojęcia: zygota, zarodek i płód	charakteryzuje etapy rozwoju przedurodzeniowego człowieka	- rozdziela rozwój zarodkowy i rozwój płodowy - określa znaczenie błon płodowych, łożyska oraz pępowiny dla rozwoju człowieka - podaje cechy porodu
6.	Od narodzin do starości	wyjaśnia pojęcie dojrzewania człowieka	wymienia etapy rozwoju człowieka od narodzin do śmierci	uzasadnia dojrzewanie jako etap rozwoju człowieka	charakteryzuje etapy rozwoju człowieka od narodzin do śmierci	przedstawia cechy fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzewania człowieka
7.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–7	wszystkie wymagania 1–7	wszystkie wymagania 1–7	wszystkie wymagania 1–7	wszystkie wymagania 1–7
XI.	Homeostaza					
1.	Organizm jako całość	przedstawia zdrowie jako stan równowagi środowiska wewnętrznego organizmu oraz	- definiuje pojęcie zdrowia - definiuje pojęcie choroby	wyjaśnia, dlaczego nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować leków ogólnodostępnych	określa znaczenie współdziałania narządów i układów narządów w prawidłowym	uzasadnia, że antybiotyki i inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniem lekarza (dawka, godziny

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		choroby jako zaburzenia homeostazy		i suplementów	funkcjonowaniu organizmu ● analizuje informacje dotychczasowe do leków	przyjmowania leku i długość kuracji) ● omawia zjawisko antybiotykooporności
2.	Parametry życiowe zdrowego człowieka	● wymienia układ narządów, który kontroluje utrzymanie równowagi wewnętrznej organizmu	● wymienia reakcje organizmu związane z za niską temperaturą ciała ● wymienia reakcję organizmu związane z za wysoką temperaturą ciała ● wymienia reakcje organizmu związane z niedoborem wody ● wymienia reakcje organizmu związane z nadmiarem wody ● wymienia reakcje organizmu na za niskie stężenie glukozy we krwi ● wymienia reakcje organizmu na za wysokie stężenie glukozy we krwi	● opisuje rolę układu nerwowego w utrzymaniu homeostazy	● analizuje współdziałanie poszczególnych układów narządów w utrzymaniu ilości wody w organizmie na określonym poziomie ● analizuje współdziałanie poszczególnych układów narządów w utrzymaniu poziomu glukozy we krwi na określonym poziomie ● analizuje współdziałanie poszczególnych układów narządów w utrzymaniu temperatury ciała na określonym poziomie	● analizuje współdziałanie poszczególnych układów narządów w utrzymaniu wybranych parametrów środowiska wewnętrznego na określonym poziomie (temperatura, poziom glukozy we krwi, ilość wody w organizmie)
3.	Podsumowanie działu	wszystkie wymagania 1–2	wszystkie wymagania 1–2	wszystkie wymagania 1–2	wszystkie wymagania 1–2	wszystkie wymagania 1–2

